

Briselē, 25.4.2018.
SWD(2018) 128 final

KOMISIJAS DIENESTU DARBA DOKUMENTS
IETEKMES NOVĒRTĒJUMA KOPSAVILKUMS

Pavaddokuments dokumentam

Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes direktīvai
par publiskā sektora informācijas atkalizmantošanu

{COM(2018) 234 final} - {SWD(2018) 127 final}

Kopsavilkuma lapa
Ietekmes novērtējums par Direktīvas 2003/98/EK par valsts sektora informācijas atkalizmantošanu ¹ pārskatīšanu
A. Rīcības nepieciešamība
Kādēļ jārikojas? Kāda ir problēma?
Publiskā (valsts) sektora iestāžu rīcībā ir liels daudzums datu, kas ir tā dēvētā publiskā sektora informācija (PSI), piem., juridiskie dati, satiksmes dati, meteoroloģiskie dati, ekonomiskie un finanšu dati. Atļaujot šo datu atkalizmantošanu citiem mērķiem, tostarp komerciāliem (piem., satelītnavigācijas pakalpojumiem, laikapstākļu lietotnēm), var stimulēt ekonomikas izaugsmi un veicināt inovāciju, kā arī tas palīdzētu risināt dažādas sociālas problēmas, piem., veselības aprūpes vai sabiedriskā transporta jomā. Ar Direktīvu 2003/98/EK par valsts sektora informācijas atkalizmantošanu (PSI direktīva) tika izveidots pamata tiesiskais regulējums PSI atkalizmantošanai vienotajā tirgū, nosakot atsevišķus pienākumus publiskā sektora struktūrām. Saskaņā ar direktīvas 13. pantu (pārskatīšanas klauzula) un papildinot saistības, kas definētas digitālā vienotā tirgus stratēģijas starpposma pārskatīšanā, šajā ietekmes novērtējumā ir ietverts pašreizējās direktīvas redakcijas īstenošanas izvērtējums, kā arī izklāstīti nepieciešamie politikas risinājumi, lai novērstu nepilnības šādās četrās problemātiskajās jomās. Dinamiskie dati. Reāllaika piekļuve publiskā sektora iestāžu rīcībā esošiem datiem, jo īpaši dinamiskajiem datiem, izmantojot piemērotus tehniskos līdzekļus (lietojumprogrammu saskarnes (API)), tiek piedāvāta reti. Tas nozīmē, ka dinamiskos datus bieži vien nevar atkalizmantot, lai izstrādātu jaunus produktus un pakalpojumus, piem., reāllaika ceļošanas lietotnes. Maksas iekasēšana. Vairākas publiskā sektora iestādes par publiskā sektora datu atkalizmantošanu turpina iekasēt pārlieku augstu maksu, kas ievērojami pārsniedz reproducēšanas un izplatīšanas izmaksu segšanai nepieciešamo. Šādas maksas iekasēšana no makroekonomikas viedokļa ir neproduktīva, jo tas ir šķērslis mazo un vidējo uzņēmumu (MVU) iekļūšanai tirgū. Tādējādi maksas biežāk nostiprina lielu daudznacionālu platformu pozīcijas par sliktu MVU, kas nevar atļauties iegādāties publiskos datus. Pierādījumi liecina, ka maksājumu atcelšanas rezultātā parasti strauji palielinās pieprasījums pēc publiskā sektora datiem un līdz ar to palielinās arī inovācija, darījumdarbības izaugsme un galu galā publiskā sektora budžeta ieņēmumi (nodokļu veidā). PSI direktīvas darbības joma. Komunālo pakalpojumu un transporta nozarē radītie dati ir vērtīgi, un tiem ir milzīgs atkalizmantošanas potenciāls. Tomēr PSI direktīva neattiecas uz uzņēmumiem, kas darbojas šajās nozarēs. Tas pats attiecas uz publiski finansētos pētījumos iegūtiem datiem, kas arī ir vērtīgs datu avots. Publiskā sektora datu bloķēšana. Publisko datu turētāji dažkārt noslēdz vienošanos ar privāto sektoru, lai gūtu papildu vērtību no to rīcībā esošajiem datiem. Tas rada risku, ka tirgus līderi gūs pārmērīgas priekšrocības un no tā iegūs lielus uzņēmumus, tādējādi ierobežojot konkrēto datu iespējamo atkalizmantotāju skaitu.
Mērķi, ko paredzēts sasniegt ar šo iniciatīvu
Šīs iniciatīvas vispārējais mērķis ir uzlabot jau tāpat pozitīvo PSI direktīvas ietekmi. Tas tiks panākts, pastiprinot konkrētus noteikumus un aktualizējot tos, lai palielinātu atkalizmantošanai pieejamo publiskā sektora datu daudzumu. Jo īpaši ar šo iniciatīvu tiks nostiprināta MVU pozīcija datu tirgū, nodrošinot, ka tie nesaskaras ar tirgus šķēršļiem, kas liedz tiem atkalizmantot publiskus datus komerciāliem mērķiem.
Kāda ir ES līmeņa rīcības pievienotā vērtība?
Pasākumi ES līmenī ir nepieciešami, lai garantētu salīdzināmus datu piegādes nosacījumus un to, ka dati ir piemēroti turpmākai atkalizmantošanai. Publiskie dati, kuru tematiskā joma ir salīdzināma, būtu konsekventi jādara pieejami atkalizmantošanai visās dalībvalstīs, lai atvieglotu tādu pakalpojumu un produktu izstrādi, kuru pamatā ir dati, kas iegūti no dažādām ES valstīm līdzīgos apstākļos. Ierosinātās izmaiņas papildus stimulēs uzņēmumus izmantot visu vienoto tirgu, lai izstrādātu informācijas produktus un pakalpojumus, kas aptver dažādas valstis. Vienlaikus izmaiņas nodrošinās to, ka dažāda lieluma un ieguldījums spējas komerciālajiem atkalizmantotājiem būs līdzīgas iespējas piekļūt publiskajiem datiem.
B. Risinājumi
Apsvērtie leģislatīvie un neleģislatīvie politikas risinājumi. Vēlamais risinājums. Pamatojums
Tika apsvērti vairāki politikas risinājumi — gan leģislatīvi, gan neleģislatīvi. Daži risinājumi tika noraidīti sākotnējā stadijā,

¹ SWD(2018) 127.

savukārt padziļinātai izvērtēšanai tika virzīti divi leģislatīvu un neleģislatīvu pasākumu kopumi, no kuriem vienā iekļautie pasākumi bija intensīvāki, bet otrā — mazāk intensīvi.

Vēlamais risinājums ir kopums, kurā iekļautie iejaukšanās pasākumi ir mazāk intensīvi un kura pamatā ir šādi elementi.

- **Dinamiskie dati / API.** Dalībvalstīm ir “nesaistošs” pienākums savlaicīgi darīt pieejamus dinamiskos datus un ieviest API. Attiecībā uz nelielu skaitu svarīgu augstvērtīgu datu kopu (kuras noteiks ar deleģēto aktu) šāds pienākums būs obligāts.
- **Maksas iekasēšana.** Definēt stingrākus noteikumus attiecībā uz izņēmumiem no vispārējā noteikuma, saskaņā ar kuru publiskā sektora iestādes nevar pieprasīt samaksu, kas ir augstāka par izplatīšanas robežizmaksām. Izveidot tādu svarīgo augstvērtīgu datu kopu sarakstu, kurām ir jābūt brīvi pieejamām visās dalībvalstīs (tās pašas datu kopas, kas minētas iepriekš, proti, kuras noteiks ar deleģēto aktu).
- **Transporta un komunālo pakalpojumu nozares dati.** Pasākumi attieksies tikai uz publiskiem uzņēmumiem, un tiks piemērots ierobežots pienākumu kopums. Publiskie uzņēmumi var noteikt cenas, kas ir augstākas par izplatīšanas robežizmaksām, un tiem nav pienākuma publiskot datus. Ja tie datus publiskos, uz tiem attieksies pārredzamības, nediskriminēšanas un neekskluzivitātes prasības.
- **Pētniecības dati.** Dalībvalstīm būs pienākums izstrādāt politiku par atvērto piekļuvi pētniecības datiem, kuri iegūti tādas pētniecības rezultātā, kas finansēta no publiskiem līdzekļiem. Tomēr tās varēs brīvi izlemt, kā šādu politiku īstenot. PSI direktīva attieksies arī uz pētniecības datiem, kas jau ir darīti pieejami, pateicoties tam, ka ir īstenoti noteikumi par atvērto piekļuvi, galveno uzmanību pievēršot atkalizmantojamības aspektiem.
- **Neekskluzivitāte.** Pārredzamības prasības attiecībā uz publiskā un privātā sektora līgumiem, kas saistīti ar publiskā sektora informāciju (iepriekšēja pārbaude, ko, iespējams, varētu veikt valsts konkurences dienesti, un pašu līgumu pieejamība).

Šie pasākumi tiks apvienoti ar ieteikuma par piekļuvi zinātniskajai informācijai un tās saglabāšanu² aktualizēšanu un ar PSI direktīvas, Datubāzu direktīvas un INSPIRE direktīvas mijiedarbības precizēšanu.

Atbalsts konkrētiem risinājumiem

PSI direktīva plašākā nozīmē skar divu veidu ieinteresētās personas — publiskā sektora iestādes, no vienas puses, un atkalizmantotājus, no otras puses. Ņemot vērā ierosinājumu paplašināt direktīvas darbības jomu, pirmajā grupā ietilps arī publiskas pētniecības struktūras un transporta un komunālo pakalpojumu nozares publiskie uzņēmumi.

Atkalizmantotāju grupā ietilpst komerciālas struktūras (jo īpaši daudzi MVU) un nekomerciālas struktūras (pētnieki, fiziskas personas), kas atkalizmanto publiskā sektora radītos datus. Publiskais sektors kā ierosināto pasākumu galvenais adresāts lielāku atbalstu paustu esošā stāvokļa saglabāšanai vai mazāk intensīvu iejaukšanās pasākumu īstenošanai. Turpretī daudzi atkalizmantotāji atbalstītu daudz tālejošākas izmaiņas (intensīvāku scenāriju). Pētniecības jomā — atkalizmantotāji varētu atbalstīt likumdošanas pasākumus, jo tas pilnībā atbilstu politikas attīstībai atvērtās piekļuves un atvērtās zinātnes jomās.

Jānorāda, ka, lai gan direktīvā ir noteikti tikai publiskā sektora pienākumi, tā rada universālus ekonomiskus ieguvumus — gan atkalizmantotājiem, gan pašam publiskajam sektoram.

C. Vēlamā risinājuma ietekme

Kādus ieguvumus nodrošinās vēlamais risinājums (ja tāds ir, pretējā gadījumā — galvenie risinājumi)?

Vēlamajā risinājumā ierosinātajām izmaiņām būs reāla ietekme, padarot lielāku daudzumu datu plašāk pieejamus atkalizmantošanai uzņēmumiem (jo īpaši MVU), valdībām, pētniekiem un fiziskām personām. Publiskā sektora datu atkalizmantošana būs lētāka, un atsevišķus datus, kas jau ir pieejami (pētniecības dati), būs vieglāk atkalizmantot. Vienlaikus vēlamā risinājuma mērķu vērienīgums ir reālistisks, un tas būtu pieņemams gan ieinteresētajām personām, gan dalībvalstīm. Kopumā vēlamā risinājuma pasākumi radīs būtiski lielāku ekonomisko vērtību un vairāk darbvietu, salīdzinot ar pamatscenāriju (par 30 % lielāka tiešā ekonomiskā vērtība un par 40 % vairāk darbvietu nekā pamatscenārija gadījumā).

Vēlamā risinājuma (ja tāds ir, pretējā gadījumā — galveno risinājumu) izmaksas

Ar vēlamo risinājumu saistītās izmaksas galvenokārt attiecas uz nepieciešamību atjaunināt publiskā sektora digitālo infrastruktūru. Tas ir vajadzīgs, lai ļautu efektīvi izplatīt datus, jo īpaši dinamiskos datus. Svarīgākais elements ir izmaksas, kas vajadzīgas, lai īstenotu un uzturētu API, kas ļauj atkalizmantotājiem vieglāk piekļūt dinamiskajiem datiem. Dažas citas izmaksas sākotnēji būs jāsedz ierobežota skaita publiskā sektora iestādēm, kuras joprojām par datiem pieprasa samaksu. Tās zaudēs daļu no ieņēmumiem un dažos gadījumos vairs nevarēs turpināt iekasēt samaksu par to rīcībā esošo datu atkalizmantošanu. Visbeidzot, radīsies atsevišķas ar juridiskiem pasākumiem saistītas un/vai administratīvas izmaksas saistībā ar jaunajām prasībām publiskajiem uzņēmumiem un pētniecības organizācijām. Tomēr visas minētās izmaksas atsvērs ieguvumi, kas ietekmēs visu ekonomiku, tostarp pašas publiskā sektora iestādes, pateicoties paaugstinātai

² C(2018) 2375.

efektivitātei un papildu budžeta ieņēmumiem no nodokļiem.
Ietekme uz uzņēmumiem, MVU un mikrouzņēmumiem
Galvenie ieguvēji no vēlamā risinājuma ir MVU un citi uzņēmumi. Pētījumi liecina, ka lielāko daļu no publisko datu komerciālās atkalizmantošanas veic jaunuzņēmumi un uzņēmumi, kas nodarbina mazāk par 10 darbiniekiem. Pastiprināts tādu datu piedāvājums, kurus ir lētāk un vieglāk atkalizmantot, pavērs ceļu plašākai uz datiem balstītai inovācijai visās ekonomikas nozarēs, un visvairāk no tā iegūs MVU un mikrouzņēmumi, pateicoties tam, ka būs zemāki šķēršļi piekļuvei publiskā sektora datiem.
Vai būs būtiska ietekme attiecībā uz valstu budžetiem un pārvaldes iestādēm?
Šī iejaukšanās uzlabos pašlaik notiekošo publiskā sektora datu pieejamības uzlabošanas procesu. Īstermiņā tas valsts pārvaldes iestādēm radīs nelielas atbilstības nodrošināšanas izmaksas. Taču ilgtermiņā tas palielinās izmaksu ietaupījumus, pateicoties paaugstinātai efektivitātei, kā arī radīs papildu valsts ieņēmumus.
Cita būtiska ietekme
Bez kopējā aplēstā ekonomikas ieguvuma, ko radīs publiskā sektora datu plašāka pieejamība, sagaidāms, ka vēlamais risinājums arī būtiski palielinās pašreizējo sociālo ietekmi, kāda ir publiskā sektora informācijas atkalizmantošanai.
D. Turpmākie pasākumi
Politikas pārskatīšanas termiņš
Politika ik gadu tiks pārraudzīta, pateicoties Eiropas Datu portāla veiktajam vispārējā stāvokļa apskatam. Tā rezultātā tiks publicēti atvērto datu progresa ziņojumi. Direktīvas pārskatīšanas klauzula tiks grozīta, lai noteiktu, ka nākamais izvērtējums ir jāveic pēc sešiem gadiem no grozījumu direktīvas pieņemšanas dienas.